

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 303/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. augusta 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 14 C 15/2020-34 z 3. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDACTED] na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 C 15/2020-34 z 3. apríla 2020.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 2. marca 2020 na okresnom súde žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 2 722,50 € s príslušenstvom a o zaplatenie nemajetkovej ujmy v sume 2 000 € proti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaní“).

3. Okresný súd uznesením č. k. 14 C 15/2020-34 z 3. apríla 2020 konanie o žalobe sťažovateľa v časti o zaplatenie sumy 2 722,50 € zastavil, pričom súčasne sťažovateľovi ani žalovaným nepriznal nárok na náhradu trov zastavenej časti konania. Nárok sťažovateľa na zaplatenie nemajetkovej ujmy v sume 2 000 € vylúčil na samostatné konanie.

3. V dôvodoch uznesenia okresný súd, vychádzajúc z § 230 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), vo vzťahu k zastavujúcemu výroku odkázal na skoršie konanie vedené pod sp. zn. 32 C 3/2017, *„teda konanie žalobcu voči žalovaným... na zaplatenie tej istej sumy, s tým istým príslušenstvom a na tom istom skutkovom základe“*. V uvedenom predchádzajúcom konaní pritom okresný súd rozsudkom z 28. marca 2018 žalobu sťažovateľa zamietol a Krajský súd v Prešove rozsudkom z 26. septembra 2019 v konaní sp. zn. 19 Co 174/2018 tento prvoinštančný rozsudok potvrdil, a to s právoplatnosťou k 21. októbru 2019.

5. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ tvrdí porušenie svojich označených práv, keďže okresný súd *„vedome, úmyselne zastavil konanie, ktoré nespĺňa náležitosti prekážky právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata), čím sťažovateľovi spôsobil vedome finančnú škodu“*. Podľa názoru sťažovateľa totiž *„ten istý nárok o ktorom sa už prv právoplatne*

rozhodlo, bol sťažovateľom opretý v podanej žalobe z 02.03.2020 o iný právny dôvod – bezdôvodné obohatenie na strane žalovaných, vyplývajúci z totožného skutkového stavu, ako pri žalobe sp. zn. 32C/3/2017, čiže neboli splnené podmienky na zastavenie konania na základe res iudicata“.

6. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o ústavnej sťažnosti takto rozhodol:

„4.1-Základné právo sťažovateľa, [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Okresného súdu Prešov č. 14C/15/2020-34 zo dňa 03.04.2020, porušené boli.

4.2-Nárok sťažovateľa na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, je oprávnený.

4.3-Porušovateľ zaplatí sťažovateľovi sumy 2.722,50 EUR so zákonným úrokom 5 % ročne od 11.03.2017 do zaplatenia a 147,36 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti uznesenia.

4.4-Porušovateľ zaplatí sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške € 5.000,- do dvoch mesiacov od právoplatnosti uznesenia, pre porušenie Ústavy SR – právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy SR, pre porušenie ľudských práv sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru...“

7. V závere ústavnej sťažnosti požiadal sťažovateľ ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v konaní. Túto svoju žiadosť opiera o priložené podklady dokumentujúce jeho osobné, majetkové a zárobkové pomery.

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľ musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, ak odsek 2 alebo § 35 neustanovuje inak.

12. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

13. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,
a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

17. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu, ktorým bolo konanie o žalobe sťažovateľa čiastočne zastavené a nebol mu priznaný nárok na náhradu trov konania v zastavenej časti. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym názorom okresného súdu o existencii procesnej prekážky podľa § 230 CSP v posudzovanej veci.

18. Sťažovateľ vo svojej argumentácii viacnásobne odkazuje aj na čl. 46 ods. 3 ústavy zakotvujúci základné právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom. V sťažnostnom petite však nenavrhuje vysloviť porušenie tohto základného práva napadnutým uznesením okresného súdu. Od ústavného súdu iba očakáva, že v náleze vysloví oprávnenosť jeho nároku na náhradu škody spôsobenej „nezákonným rozhodnutím súdu“. Vzhľadom na predmet konania vedeného na okresnom súde je zjavné, že základné právo podľa čl. 46 ods. 3 ústavy sa v ňom nerealizuje. Zároveň, eventuálne konštatovanie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

alebo jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nálezom ústavného súdu by automaticky neznamenal vznik nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným zastavením konania v konkretizovanej výške. Takýto prípadný nárok by sťažovateľ musel uplatniť v procese upravenom zákonom č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Preto ústavný súd čl. 46 ods. 3 ústavy nepojal do skupiny referenčných noriem a predmet konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa vymedzil tak, ako je to uvedené v záhlaví tohto uznesenia.

19. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasledujúcimi ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

20. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

21. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná ani z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 274/2020).

22. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu del'by moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti.

23. Napadnuté uznesenie okresného súdu vo výroku o zastavení konania a v súvisiacom výroku o nároku na náhradu trov zastavenej časti konania je rozhodnutím súdu prvej inštalencie, proti ktorému procesnoprávna úprava v § 357 písm. a) CSP pripúšťa podanie odvolania ako riadneho opravného prostriedku. V tomto duchu okresný súd v napadnutom uznesení sťažovateľa riadne poučil.

24. Z obsahu ústavnej sťažnosti ani jej príloh však nevyplýva, že by sťažovateľ proti zastavujúcemu výroku napadnutého uznesenia alebo proti súvisiacemu výroku o nároku na náhradu trov konania bol podal odvolanie, teda právny prostriedok, ktorý mu zákon účinne priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd.

25. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu vo výroku o zastavení konania a v nadväzujúcom výroku o nároku na náhradu trov zastavenej časti konania už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

26. Ústavný súd je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Rozsah svojej ústavnej sťažnosti sťažovateľ vymedzil tak, že za zásah porušujúci jeho základné práva a slobody označil napadnuté uznesenie okresného súdu ako celok, teda všetky jeho výroky, vrátane enunciátu o vylúčení nároku na náhradu nemajetkovej ujmy na samostatné konanie. Vo vzťahu k tejto časti napadnutého uznesenia však sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neprednáša žiadne námietky či dôvody ústiace do návrhu vysloviť porušenie niektorého z jeho základných práv alebo slobôd.

27. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a prípadne navrhnúť v tejto súvislosti aj dôkazy na podporu tvrdených dôvodov sťažnosti.

28. Vzhľadom na to, že nedostatok odôvodnenia, ktoré predstavuje podstatnú náležitosť návrhu na začatie konania pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy (vyplývajú z neho totiž dôvody návrhu, ktorými je ústavný súd podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný), nie je možné považovať za odstrániteľný nedostatok, ktorý je možné odstrániť

po uplynutí lehoty stanovenej v § 124 zákona o ústavnom súde, ústavný súd v okolnostiach daného prípadu sťažovateľa na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti spočívajúcich v nedostatočnom odôvodnení ústavnej sťažnosti v časti týkajúcej sa porušenia sťažovateľových práv napadnutým uznesením okresného súdu vo výroku o vylúčení časti uplatnených nárokov na samostatné konanie nevyzýval (m. m. IV. ÚS 117/2019).

29. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v predmetnej časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom.

30. Odmietnutie ústavnej sťažnosti z uvedených dôvodov vedie ústavný súd k záveru, že v danom prípade ide zo strany sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, I. ÚS 210/2019). Pretože nebol splnený jeden zo zákonných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovел (bod 2 výroku tohto uznesenia) bez toho, aby skúmal ním deklarované a preukazované osobné, majetkové a zárobné pomery na účel rozhodovania o jeho žiadosti.

31. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu